

FARKAS ISTVÁN

KARÁCSONYRA...

Környezetszennyezés

Hajnali derengésben épphogy ellátott az országúti jegenyéig. Inkább csak érezte, hogy ott van, mint ahogy már hetven éve ott volt, sőt már nagyapja is mesélt róla. Akkor még egész sort alkottak az út mindkét oldalán. Ők vezették az utat egyik tanyától másikig. Valamikor talán egész Vásárhelyig is elmentek. Aztán valamikor elkezdtek fogyni, fogyogatni és mára már csak ez az egy szál meredezett magában, de már ő sem értette miért áll ott. Már nem mutatott senkinek semmit legfeljebb az öregnek a hajnali derengést. Valamit Józsi, a kakas is megérezhetett, mert hangos szóval kezdte dicsérni a hajnalt, no meg a gazdáját is, mivel igen megéhezett az éjszaka. Nemcsak, hogy nem evett semmit, de hallotta, hogy róka ólalkodott a tyúktól körül és ez még annyi év tapasztalata után is idegesítette. Mikor az öreg kinyitotta az ajtót mindjárt látta, hogy baj van. A kis kendermagos nem ugrott le a létráról, mint a többi, hanem csak gubbasztott tovább. Nocsak, - gondolta az öreg - már megint egy oda van. A bajt már régóta tudta, de hát soha sem volt élet baj nélkül. Talán csak gyerekkorára emlékezett vissza, amikor a napok szép, csöndes egyhagúsággal teltek, annak unalmával, de békéjével és rendjével együtt is. Akkor még a tanya nem szűkülte össze ennyire. A libákat egészen a kis ér partjáig is elterelgette, mert ott nőtt a legjobb pimpó és ott lehetett a legjobb furulyákat faragni az öreg fűzfa vesszejéből.

Aztán a tanya elkezdett szűkülni. Manapság ősszel a nagy traktorok már közvetlenül a ház körül róják a köröket annyira, hogy még az ablakokat is be szokták csukni a nagy zaj és bűz miatt. Elfogadta az öreg ezt az életet is, bár nem értette sok más mindennel együtt. Nem értette, hogy miért keseredett meg a víz a kútban, miért volt egyre rosszabb a bor minősége évről évre, mikor a pincében ugyanúgy készítette mint hajdanán a nagyapja. Nem értette, hogy miért ég ki a kacsák maradék kis csipegetni valója a ház körül, nem értette a kenyér és tej árát és nem értette azt sem, hogy miért nincs már meg az öreg kemence, no meg a Rózsa tehén. A fia, aki kitanított és aki sokra vitte, - már az egyetemen oktatja az ökológiát - sokat magyarázta neki a gazdasági, népgazdasági és ökológiai összefüggéseket, de ő abból nem értett egy szót sem. Persze megbántani nem akarta, így hát csak bólogatott. Mikor a malacot is megetette, elégedetten nyitott be a konyhába, mert már érezte a szalonna omlós, füstös ízét a szájában, a pálinka illatát és a finom dohányt is mert reggeli után, így tél derekán még az is dukált. Szerényen éltek feleségével itt a tanyán. Nem sokat költöttek magukra. Víz, villany alig fogyott, mert soha sem tanulták meg mi az, pazarolni. Gecse, az öreg ló is

elhúzta még a kocsit Vásárhelyig. Messzebb meg nem kellett menniük. A fiúk hívta őket a városba sokszor, mert szégyellte is egy kicsit őket, de ők maradtak.

Hét órakor bekapcsolta a kis telepes rádiót, amin reggelente a világ zajait hallgatta és amelyet a fiától kapott egyik karácsonyra, de a masina csak recsegett-recsegett, de hang nem jött ki rajta. No, már megint az elem - gondolta - és bement a szobába a cseréért. Mikor kicserélte egy darabig nézte a kezében az itt-ott még fényes, de már rozsdásodó hengereket. Mit csináljak vele? - kérdezte az asszonyt. Semmit, - felelte az - dob ki a szemétdombra.

Mikor tíz órakor megjött a fiú a családdal, nagy volt az öröm. Ez mindaddig tartott, amíg a fiú fel nem fedezte a szemétdombon az eldobott elemeket. Ekkor felháborodva rohant az öreghez.

- Hányszor kértem már, hogy ezeket gyűjtsétek össze, ne dobjátok el. Az ilyenek miatt megy tönkre a termőföld, szennyeződik el talajvíz - dühösen nézett a bólogató öregre, aki ismét semmit sem értett, de valahol belül mélyen érezte, hogy tényleg, már megint beszennyeződött valami.

1993. január

Roraté

A busz hirtelen fékezett, mert a KÖKI-nél már ilyen hajnali órában is nagy volt a gyalogosforgalom keresztben a hídon.

- Miért nem kapaszkodik - sziszegte a fogai közül a fiatalember - és még hozzátette a nyomaték kedvéért -, hülye, bunkó.

- Bocsánat, nem haragudjon, a busz... - kezdtem, miután valahogy megkapaszkodtam, de látva, hogy a hideg gyűlölet szürke, beton-közönybe megy át a fiú arcán egy sajnálkozó vigyorban hunyt ki a bocsánatkérés. Az öklöm azonban összeszorult. Valami jeges hidegség csapta meg a szívemet a "bunkó" miatti felháborodásomban. A fiú egy fejjel magasabb volt nálam, jól kisportolt, farmer-dzsekis, így az öklöm hamar kiengedett, de a szívemben ott maradt a hidegségből valami.

A Ferenciek terén szálltam le a Metróról. A hidegség lassan szűnt és a mozgólépcsőért való versengést már a szokásos nyugalommal szemléltem.

A templomban még sötét volt. Csak a csoszogások, padnyikorgás, egy-egy fémsarok kopogása jelezte, hogy valami készül. A padok lassan megteltek és hátul, az orgona alatti jó helyeken kívül már végig a falak mentén és a középben is egyre fogytak a helyek. Meggyulladtak a reflektorok és a csillárok, megszólalt a csengő és az orgonán felhangzott a Harmatozzatok égi magasok,

A felhők essék az igazat,

Nyíljék meg immár a föld,

Teremje az Üdvözítőt.

A gyors, reggeli áldozók hosszú sora ilyenkor még

hosszabb, de a rorátézók a hosszú, csendes várakozásra készültek fel. Itt-ott felsírt egy-egy korán ébresztett gyerek és a máskor oly hangos szóval panaszkodó, a rendszert szidó öregasszony is térdre roskadva hajlongott a Máriaoltár előtt. Szívem lassan megtelt melegséggel. Az ének, a templom angyala, kisöpörte belőle a hideg utolsó foszlányait is. Már nem haragudtam senkire. Most már talán kezét is nyújtottam volna a "bunkós" fiatalembernek, mert a kezem is meleg lett. Hideg, ökölbe szorult kézzel nincs értelme kezét fogni.

Lassan ballagtam befelé a munkahelyemre. A város már felébredt. A zaj, a bűz elfoglalta bennem ismét a jól megérdemelt helyét. Azon gondolkoztam, vajon mit értett a pap azon, hogy a bennem lévő vadállatokat kell először megszeliádenem, ha karácsonyi pásztorként a betlehemi jászolhoz akarok menni?

1995. Adventjén

Karácsonyi dal

Már a reggel is rosszul kezdődött. A hetek óta tartó év végi hajrá, a leltár, a sok szóbeszéd miatt már jó ideje rosszul aludt, és a ma reggeli ébredés is keserves volt. Kint szitált a köd a hirtelen megenyhült időben, de a talaj még fagyos volt, és a sok kis esőcsepp dideregve ért földet jéggel borítva füvet, fát, járdát, autókat. A lakótelep lépcsői jégpályákká váltak, és a buszmegállóban didergő tömeg tömör masszaként feketélt a lépésben araszoló buszokra várva. A metróban kellemes meleg volt, de a Ferenciek terén újra megcsapta a dermedtség. Már majdnem a hamburgeresnél járt, mikor hirtelen meg kellett állnia. A járdán, a sötétben egy kis szürke madár ugrált, majd felkapva egy-egy morzsát, felreppent a hamburgeres pultjára. Lehetetlen - gondolta -, biztosan rosszul látok. Mit keresne itt, ilyenkor egy kis vörösbegy. De a madár, mintha kitalálta volna a gondolatait, ismét csinált egy fordulót, és békésen elhelyezkedve a pulton dudorászni kezdett. Nem úgy, mint tavasszal, hanem csak úgy ahogy társai is szoktak október végén, költözés előtt, csukott csőrrel, de az egész tavaszi műsort végigdúdolván. Szegényke - gondolta -, biztosan beteg, hogy nem tudott a társaival repülni. De lehet, hogy csak elkápráztatta ősszel a városi élet, a sok morzsa és a sok meleg háztető, aztán meg már késő lett. A metróból kiözönlő tömeg magával sodorta, és a vörösbegy is eltűnt a sötétben. Az irodában a hangulat már nem volt a régi. Mindenki saját gondjával volt elfoglalva, és a reggeli meghitt percek, viccelődések és a közös kávézások helyett ma is csak néhány, az övéhez hasonló álmosan savanyú arc fogadta.

- Elkezdődött - legyintett Péter a szemben lévő íróasztalnál, miközben szép komótosan rakosgatta ki a fiókjából a holmiját.

- Jó lesz, ha igyekszel, mert 10 órákor jönnek a szállítók, és költözünk le a másodikra.

- Költözünk? De hiszen tegnap még úgy volt, hogy csak az ünnepek után. De sürgős lett egyszerre!

- Hja, az tegnap volt. Fő a szervezés! Talán arra gondoltak, így nem marad sok idő a kesergésre, el leszünk foglalva az elkeveredett dolgok keresésével egy ideig.

- Ne viccelj! Nem olyan egyszerű ez. Mi lesz például a Zsuzsa holmijával? Szabira ment és csak az ünnepek után jön be.

- A Zsuzsa? Amiatt ne fájjon a fejed! Nézd meg milyen szép ajándékot kapott! Ott van az íróasztalán.

Felemelte a céges levelet. A vállalat belső átszervezése miatt... elismerve eddigi munkájának eredményeit... december 31-i hatállyal... továbbá végkielégítésként megilleti... Ismét, ma már másodszor nem hitt a szemének. Persze, hiszen emlékszik, úgy négy évvel ezelőtt, egy szabad pártnapon vagy termelési tanácskozáson történt. Akkor persze többen gratuláltak Zsuzsa szókimondó hozzászólásához. Abban az évben meg is kapták a Vállalat kiváló Brigádja címet, bár az öreg Béla bácsi a brigádbulin nemtetszően csóválta a fejét, és valami olyat dünnyögött, hogy aki fegyvert fog, fegyver által vész el, de akkor ki figyelt rá. Most mi lesz? Valakinek táviratoznia kellene vagy kiugrani hozzá, hiszen itt lakik Kőbányán. De nem. Hiszen azt mondta, hogy leutaznak az anyósához Peremartonba. Visszaballagott az asztalához és szótlanul elkezdte pakolni a fiókjait, a szekrényét, a könyveket. Lassan beesteledett. A dobozok egy része levándorolt már a másodikra. A falak üres tekintettel bámulták a szokatlan nagy felfordulást, és csak a képek helyei vigyorogtak ferde szemmel rá. Milyen jó is a Zsuzsának. Nem tud semmit. Boldogan készülődik a gyerekekkel a karácsonyra. Már biztosan a libát is kiválasztották az anyósával. Már éppen indulni készült, mikor megszólalt a telefon.

- Halló, szervusz, itt Zsuzsa. Mi újság? remélem, már ti sem dolgoztok. Boldog Karácsonyt mindenkinek!

- Mi? ... Ja!... Szia Minden rendben. Készülünk a holnapi karácsonyi bulira. Lehet, hogy a diri is feljön. Majd gondolunk rád! Nektek is minden jót az ünnepekre.

- De jó nektek, bárcsak ott lehetnék! De azért én sem panaszkodom. A gyerekek már készülődnek. Most csinálják dióból a díszeket a nagypapával. Na, viszlát jövőre. Mindenkit pusziok és kellemes ünnepeket.

- Nektek is minden jót. És szeressétek egymást nagyon!

- Na mi az, milyen érzélgős lettél! Fel a fejjel öregfiú! Jövőre is lesz Karácsony. Szia!

- Szia.

Igen. Zsuzsának igaza van. Jövőre is lesz Karácsony. Minek lógatja az ember az orrát, pláne, ha még az állása is megvan. A Ferenciek terén egy tüt sem lehetett volna leejteni. A kirakatok csillogtak, kacagtak és csábítottak. A házak körben ki voltak világítva és a lámpafüzérek ünnepi hangulatot teremtettek az egész téren. Mindenki

futott és lökdösődött, hogy még beszerezze szeretteinek az utolsó, elmaradt ajándékokat. Lent az aluljáróban, mindjárt a lépcső mellett, ragyogó szemű, kis, rongyos cigánygyerek állt kinyújtott, üres tenyérral.

- Boldog Karácsonyt, boldog Karácsonyt - kiabálta.

1991. december

Vonaton

- Szabad a hely? – kérdezte a zömök, idős ember kissé bizonytalanul, ahogy a vonaton a többség szokta. Bár látta, hogy szabad, de a visszautasításra mindig számítani kell. Akinek már van helye, az nagy úr. Mondhat nemet is. Még senkit sem láttam, aki megvárta volna a vonat indulását, hogy meggyőződjön az állítás igazságáról. Ezért aztán bizonytalan volt. Meg a nagy kabátok is és a csomagok. Bár neki nem volt nagy csomagja, csak egy kopott sporttáska.

– Tessék – mondtam és hogy a további érdeklődők bizonytalanságát oszlassam fel tettem az irattáskámat a csomagtartóra és visszaültem az ablak mellé.

Az ember egy darabig csendben ült szemben, a másik padon. Táskáját az ablak melletti ülésre tette, mintegy bebiztosítva magát egy esetleges közvetlen szomszéd veszélye ellen. De több érdeklődő nem jött. Ez az elrendezés elég volt ahhoz, hogy elrohanjanak mellettünk a későn jövők, a kapkodók és a csoportosan utazók. Még mind a ketten kabátban ültünk, mert kinn hideg volt.

A vonat elindult. A zömök ember kezdett először fészkelődni. Felállt, lassú mozdulatokkal levette kissé kopott kabátját, majd felakasztotta a folyosó felőli akasztóra. Visszaült a helyére és kotorászni kezdett a sportszatyorban. Elővette a regényt és olvasni kezdett. Meleg lett. Levettem a kabátomat és az ablak melletti akasztóra akasztottam, hogy védjen a hideg fal sugárzásától. Kivettem a könyvem a táskából és olvasni kezdtem. Az utasok duruzsolása lassan elhalt, ahogy belemerültem a történetbe.

Érdnél néztem fel először. A zömök ember már nem olvasott. Csak tartotta a könyvet. Szemei maga elé, valahová nagyon messzire néztek. Arca olyan volt, mint a termete: kerek, zömök, oroslán arc. Keze is. Az a vasesztergályos típus, akinek mindig oda lehet adni a legkomplicáltabb munkát, amit már senki sem vállal. De lehet, hogy vegyész. Nem, inkább valamilyen gyakorlati, kézzel fogható munka. Szobrász is lehetett. Arca végtelen nyugalmat árukt el. Ami a kőből vagy a vasból árad. Vagy a földből. Kertész? Láttam, ahogy nyugodt méltósággal metszi az almafákat. Néha hátra lép, majd ismét néhány vágás. Ahogy a festő fest. Talán tanár lehetett. Sebtében összevarrt, kopott, kordbársony nadrágja már a nyugdíjas éveiről árulkodott. Matematika? Nem, ahhoz túl zömök. A matematika tanároknak hosszú vékony ujjuk van és csontos az arcuk. Biológia? Nem. Inkább rajz, vagy irodalom. Ahogy lapozta a könyvet. Szeretettel. Mindegy.

Mindenképpen anyaggal dolgozhatott. Egy pillanatra összenéztünk. Olyan volt a tekintete, mint a Balatoné késő ősszel. Fenn, az aligai löszfalról nézve. Nyugodt, szürke, végtelen mélységű. Semmi kutakodás, kíváncsiság, izgalom. Mosoly sem. A lények olyanok neki, mint a szalmakutyák – ugrott be a Tao Te Kingből. Lassan a tasza felé nyúlt és elővett egy becsomagolt szendvicset. No, lám. Az asszony. És a saját szendvicsemre gondoltam, melyet feleségem még indulás előtt rakott be a táskámba.

– Zsibvásár – mondta hangosan egy mély, nyugodt hang. Ránéztem, de arca mozdulatlan volt és szemei ismét a végtelenben pihentek. Körülnéztem. A másik ablaknál egy öregasszony indulás óta előrehajolva magyarázta a szomszédja lányának bajait a szembe ülő hölgynek és mögöttem halkán, de áthatóan szolt egy vókmen tam-tamja. Kinéztem az ablakon. A fagyos, párás üveg impressziószerűvé változtatta az elrohanó tájat.

– Benned – mondta most ismét a hang.

Micsoda? Csak nem hallucinálok? De a hang olyan áthatóan tiszta volt, hogy megzavarodtam. Talán hasbeszélő az öreg. Lehetetlen. Akkor meg ki beszél?

– Tó – mondta kis szünet után a hang.

Egy barátom jutott eszembe, aki hangokat hall, de az a hang válaszol a kérdéseire. Ez pedig csak kinyilatkoztat. Vártam. Közben ismét a zömök embert figyeltem. Lassan megette a szendvicset, a fóliát a szemetesbe dobta, majd egy újabbat vett elő és azt is enni kezdte. Nagyot nyeltem és felnyúltam a táskámért. Levettem én is a szendvicsemet, majd miközben rámosolyogtam, enni kezdtem. Talán beszélgetni is fogunk, ha megettük – gondoltam. Kiderül, hogy jól tippeltem-e? Minden esetre a kertész mellett maradok. Azzal nem tévedhetek nagyot. Kertje mindenkinek van. Lényeg a találát. Meg mit is veszthetek? Legfeljebb kiderül, hogy államtitkár volt az átkosban. S akkor mi van?

Már Dinnyést is elhagytuk. Gondolataim a zömök emberről már átkacsaringóztak a tegnapi megbeszélésre, majd átvágtak a holnapi feladatok sűrűjén és szépen megtelepedtek a karácsonyi vásárlások és ajándékok mezején. Otthonosan berendezkedtek. Gyönyörű, rózsaszínű palotát építettek fel, melyben minden szikrázott és csillogott, de amely teljesen üres volt, miközben hatalmas hangszórók hirdették az olcsóbbnál olcsóbb és szebbnél szebb további ajándékokat. Majd megjöttek az unokák és a gyerekek egy hatalmas mérlegen mindent lemértek és összehasonlítottak. Mindenki boldogtalan és elégedetlen volt, mert semmi sem egyezett. Hol a nagyobb volt kisebb, hol a kisebb nagyobb.

– Kiszállás – hallottam hirtelen ismét a hangot. Összereztem, de láttam az ablakon át, hogy a vonat még csak éppen elhagyta Fehérvárt.

Akkor hová szálljak ki? – kérdeztem magamtól és lopva

a zömök emberre néztem. Éppen összegyűrte a második föliát és nyúlt a szemetes felé. Arcán mintha mosolyt láttam volna átfutni, de lehet, hogy tévedtem.

– Befelé – mondta ekkor a hang és mozdulatlanul merevedve figyelni kezdtem. Fülemből eltűntek a fülszajai és csak egy tompa, lassan hullámzó zúgás töltötte be, mint amikor cseng az ember füle, de ez nem volt kellemetlen. Olyan volt, mint egy lassú hullámverés a tengerparton. Szemet lehunytam és a gyorsan mozgó vörös karikák mozgása szép lassan elpihent. Csak nem fogok elaludni – gondoltam, de nem voltam álmos. Lassan megjelent előttem a zömök ember arca. Ráncai kisimultak, petyhüdt redői az állán és a szeme alatt kifeszültek. Mosolygott.

– Hagyd – mondta ekkor a hang és én hagytam. Mintha lebegtem volna egy tó vizén, vagy a vízben, amely olyan selymes volt, hogy csak lágy simogatását éreztem. Valószínűleg elaludhattam. Arra ébredtem, hogy valaki meglök. Hirtelen fölrezzentem, de senkit sem láttam magam mellett. A zömök ember könyvébe merülve olvasott, az öregasszony még mindig a történetét mesélte és a vókmen még mindig ugyanazt a ritmust verte.

A Balaton hatalmas kéksége világított be az ablakon. A vonat fékezett. Lassan szedelőzködni kezdtem. Levettem a táskámat és a zömök emberre pillantottam. Mosolyogva bölintott. Olyan volt a mosolya, mint a szellő, amely éppen csak érinti a tó felszínét és már száll is tovább.

– További jó utat – mondtam, de már meg is bántam, hogy ennyit beszéltem.

Ahogy lassan ballagtam a kihalt parton még mindig az utazáson járt az eszem. Ekkor ismét megszólalt a hang:

– Tenyereimen.

A sirály vijjogva csapott le a tóra. A nyárfa leveleket csapatostul söpörte a szél és a vonat füttye lassan beleveszett a hullámverés monoton zajába.

1999. január

BULÁNYI GYÖRGY

ÖRÖKSÉG A CSALÁD...

00. A SZEMÉLY MÉLTÓSÁGA

Az összes tapasztalható létezők közül kizárólag az emberi faj egyedeit mondjuk személynek. E szóval fejezzük ki az emberi fajhoz tartozó egyedek mindegyikének a méltóságát. Ez a méltóság abban áll, hogy az emberi egyed öntudattal, szabadsággal és erkölcsi felelősséggel rendelkezik. Míg a többi fajok egyedei öntudat, szabadság és erkölcsi felelősség nélkül és csupán a Teremtőtől beléjük írt ösztönöktől vezérelve élik életüket, addig az ember tudatában van annak, hogy szabadon kell követnie lelkiismeretének hangját. A lelkiismeretéből tudja, hogy fájának kivétel nélkül minden tagja

ugyanazzal a személyi méltósággal rendelkezik, mint önmaga. Ennek a kollektív tudásunknak megfogalmazója az aranszabály, mely a jézusi tanításban így hangzik: "Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük..." (Mt 7,12). Ez a szabály - egy szóval: a szeretet Istentől természetünkbe írt felszólítása - Jézusnál nem ismer kivételt: "Szeressétek ellenségeiteket..., legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes" (Mt 5, 43.48). Az emberi személy méltóságának végső okát a Teremtés könyve fogalmazza meg:

Megteremtette Isten

az embert a maga képmására.

Isten képmására teremtette,

férfivá és nővé teremtette" (Ter 1,27).

Személyi méltóságunk végső oka tehát istenképiségünk. Ebből a személyi méltóságunkból következik, hogy Isten szövetségre kíván lépni kivétel nélkül minden emberrel arra, hogy megvalósuljon a teremtő Isten terve, melyet Jézus Isten Országának nevezett. Személyi méltóságunk ennek következtében ezt az Istentől kapott feladatot ruházza ránk: "Keressétek Isten Országát..." (Mt 6,33). Az aranszabály alapján felépíteni Isten Országát, más szóval: a szeretet civilizációját - ebben áll az ember személyi méltósága. Embertársaink személyi méltóságának tiszteltben tartásában valósul meg az emberi faj egyedeinek személyi méltósága. Személyi méltóságunk az Isten akarata következtében - tény. Ezt a tényt tiszteletben tartani - feladatunk. A személyi méltóság tehát egyfelől tény, másfelől feladat.

001 - Az életet ajándéknak, tehernek feladatnak, fátumnak éli-e meg? Miért?

Életünket kéretlenül kapjuk. Fátumnak, végzetnek is mondhatjuk tehát, mert nem lehet senkit sem megkérdezni, hogy akar-e létbe kerülni, vagy sem. A fentiekből következően az élet mindannyiunk számára feladat is. Az öntudatos, mert emberi élet mindenképpen örömök és bajok forrása. Hol inkább terhesnek, hol inkább örvendetesnek éljük meg létezésünket. Lelkiismeretünk arról tudósít, hogy az életet vállalnunk kell, annak feladata elől meg nem szaladhatunk; s másoknak sem nyújthatunk segítséget ehhez a megszaladáshoz. Nem ölhetjük meg tehát magunkat, hogy ezáltal ledobjuk terhünket. Nem ölhetünk meg senki mást sem azért, hogy megszabadítsuk őt az élet terhetől. Lelkiismeretünk elvetendőnek állítja az öngyilkosságot is, a pozitív euthanáziát is. Az Isten vele kötött szövetségét átélő ember pedig Isten ajándékának éli meg az életet, mert az élet lehetőséget kínál fel neki, hogy közreműködjen Isten embert boldogító tervének megvalósításában. Személyi méltóságunk tényének és feladatának tudatosítása révén az emberi életet, a velejáró összes teher ellenére is, Isten kezéből jövő és ajándékba kapott nagy lehetőségként éljük meg.